

Lovforslag nr. L 112. Fremsat den 26. januar 1983 af industriministeren

Forslag

til

Lov om ændring af lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger

§ 1

I lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, som ændret senest ved lov nr. 88 af 14. marts 1979, foretages følgende ændringer:

1. I § 12 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»Stk. 5. Monopoltilsynet kan ved fastsættelse af højestepriser eller -avancer, hvor tungtvejende hensyn, herunder til forsknings-

og udviklingsintensive produktionsområder, taler derfor, fravige de principper, der følger af stk. 4 for omkostningsfordeling på de enkelte varer og varegrupper.«

Stk. 5, bliver herefter stk. 6.

2. Overalt i denne lov ændres »handelsministeren« og »ministeren for handel, industri og søfart« til »industriministeren«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. april 1983.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget er et led i gennemførelsen af regeringens program til investeringsfremme.

Monopollovens bestemmelser medfører begrænsninger i virksomhedernes adgang til at indregne bl.a. forsknings- og udviklingsomkostninger i priserne. Dette har medført en begrænsning i virksomhedernes incitament til øget forskning og produktudvikling. Forslagets formål er at modvirke dette forhold.

Det er regeringens forventning, at forslaget vil stimulere virksomhedernes forsknings- og udviklingsindsats.

For mange industrivirksomheder, bl.a. inden for medicinalindustrien, måleinstrumentindustrien og elektroindustrien, gælder, at deres konkurrenceevne i høj grad er baseret på en omfattende og omkostningskrævende forsknings- og udviklingsindsats. Det er væsentligt, at monopolloven tilpasses hertil. En styrkelse af forsknings- og udviklingsindsatsen i danske erhvervsvirksomheder er et afgørende element i regeringens erhvervs politik.

Lovændringen tilsigter at styrke muligheden herfor.

Til § 1

Bestemmelsen åbner mulighed for, at monopoltilsynet, hvor tungvejende hensyn taler derfor, ved fastsættelse af højestepriser og -avancer kan fravige de i almindelighed anvendte principper for indregning og fordeling af omkostninger på enkelte varer og varegrupper.

Tilsynets virksomhed i henhold til §§ 11 og 12 finder sted på de områder, hvor konkurrencen er begrænset på en sådan måde, at skadelige virkninger, herunder i form af urimeligt høje omkostninger eller avancer og dermed urimelige priser kan finde sted. Det er tilsynets opgave i forbindelse med administrationen af monopolloven at hindre de nævnte skadelige virkninger.

Med sin stillingtagen til prisers rimelighed i henhold til bestemmelserne i monopolloven har

tilsynet i praksis som oftest taget udgangspunkt i den enkelte virksomheds omkostningsforhold.

Man opgør i så fald de nødvendige omkostninger ved fremstilling og salg m.v. samt en under hensyn til risikoen rimelig nettoavance for de enkelte produkter. Monopoltilsynet foretager i denne forbindelse skønmæssige omkostningsfordelinger i det omfang dette er nødvendigt for at nå frem til bedømmelsen af den enkelte varearts pris (enkeltvare-kalkulationsprincippet).

Formålet med den nu foreslåede bestemmelse er at åbne mulighed for en mere fleksibel ordning for omkostningsfordeling ved fastsættelse af højestepriser og -avancer, således at det sikres, at monopollovens bestemmelser og den heraf afledede praksis ikke modvirker tungvejende erhvervs- og samfundspolitiske hensyn.

Den i dag bestående konkurrencestruktur er navnlig for industriens vedkommende i væsentligt højere grad, end tilfældet var tidligere præget af konkurrence med udenlandske virksomheder både gennem import på det danske marked og gennem danske virksomheders afsætningsmæssige afhængighed af eksport. Et andet strukturelt forhold er den afhængighed af en omfattende og omkostningskrævende forskningsindsats, som er karakteristisk for visse virksomheder. Problemer af denne karakter med relation til pris- og monopollovgivningen er særligt påvist for medicinalbranchens vedkommende, men vil på tilsvarende måde kunne gøre sig gældende inden for visse andre branche- og produktionsområder, som f.eks. indenfor måleinstrument- og elektroindustrien.

Ud fra mere generelle erhvervs- og samfundspolitiske hensyn må det anses for væsentligt, at monopolloven og den herpå hvilende administrative praksis er tilstrækkelig fleksibel til, at kontrollen med pris- og advancedannelsen på sådanne områder kan udøves med rimelig hensyntagen til, at danske produktionsvirksomheder ikke urimeligt hæmmes i deres konkurrencemulighed over for udenlandske virksomheder.

Det findes ikke muligt at give generelle retningslinier for monopoltilsynets hensyntagen til

F.t.l. vedr. tilsyn med monopoler m.v.

disse forhold, der har særlig relation til monopollovens § 12, stk. 4, der omhandler principperne for fastsættelse af højestepriser eller -avancer. Det findes derfor bedst stemmende med hensigten at indføje en bestemmelse som den her foreslåede i monopolloven.

Bestemmelsen tager primært sigte på at skabe en mere fleksibel ordning for forsknings- og udviklingsintensive virksomheders inddækning af omkostninger over priser i almindelighed med henblik på en deraf afledet styrkelse af forsknings- og udviklingsaktiviteten. Monopoltilsynet har allerede med det nuværende lovgrundlag mulighed for at fravige det i almindelighed anvendte princip for omkostningsfordeling, men ved indsættelsen af ordene »herunder til forsknings- og udviklingsintensive produktområder« er adgangen herfor præciseret og udbygget.

Udgangspunktet er fortsat, at forsknings- og udviklingsudgifterne fordeles på de markedsførte produkter og ydelser efter de sædvanlige principper for omkostningsfordeling i monopolloven.

På flere områder er forsknings- og udviklingsaktiviteten imidlertid af betydeligt omfang i forhold til virksomhedernes samlede aktivitet og med så lange innovationstider og høje spildprocenter, at den i sammenhæng med de markeds- og konkurrencemæssige vilkår er af særlig risikobetonet karakter. De almindelige principper efter monopolloven for opgørelse af omkostningerne og fordelingen heraf kan i sådanne tilfælde være problematiske at bringe i anvendelse på rimelig måde.

Bestemmelsen i stk. 5 tilsigter at åbne mulighed for, at der i større omfang end efter den hidtidige lovgivning kan tages hensyn til disse specielle forhold, herunder at acceptere de aktuelle i modsætning til de historisk afholdte forsknings- og udvik-

lingsomkostninger indregnet i priserne.

For enkelte virksomheder med et meget betydeligt forsknings- og udviklingsomfang må der i visse tilfælde endvidere under hensyn til de i markeds- og konkurrencemæssige forhold indrømmes en vis grad af frihed ved disse udgifters fordeling på andre produkter, som virksomheden markedsfører.

Vurderingen heraf må baseres på det konkrete tilfælde. I denne vurdering må også tidsaspektet inddrages. Hvis en vare allerede i en årrække har dækket en andel af en virksomheds samlede forsknings- og udviklingsudgifter, som væsentligt overstiger f.eks. varens andel af omsætningen i den pågældende periode, bør det fremover være mere begrænset, hvad der vil kunne pålignes varen til dækning af forsknings- og udviklingsudgifter på andre områder.

Det er ikke muligt generelt at foretage en præcis og entydig afgrænsning af, hvilke omkostninger der kan henføres til forsknings- og udviklingsaktivitet. Monopoltilsynet må ved sin administration af bestemmelsen i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af de enkelte udgiftsposters relation til virksomhedernes egentlige forsknings- og udviklingsindsats.

Loven om priser og avancer indeholder i § 7 en bestemmelse om, hvilke principper, der skal lægges til grund ved fastsættelse af højestepriser og -avancer m.v. efter denne lov. Uanset en formelt anderledes formulering er bestemmelsen i praksis fortolket ganske i overensstemmelse med de tilsvarende principper i monopolloven. Da denne overensstemmelse mellem principperne for prisfastsættelse m.v. må forudsættes fortsat ved administrationen af pris- og monopollovgivningen, har man ikke fundet tilstrækkelig anledning til at forslå en til § 12, stk. 5, svarende bestemmelse indsat i pris- og avance-loven.